ECLI:LV:AT:2020:0217.SKA086320.4.L
Nr. 680080719, SKA-863/2020
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2020.gada 17.februārī

Tiesa šādā sastāvā: senatores Jautrīte Briede, Vēsma Kakste, Dace Mita

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 16.decembra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2019.gada 9.jūnijā Valsts policijā (turpmāk arī – policija) no /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) saņemta informācija par zādzību. Pēc policijas amatpersonu ierašanās pieteicējs atteicies rakstīt iesniegumu, tika pieņemts lēmums izbeigt lietvedību.

A r 2019.gada 13.jūnija iesniegumu pieteicējs vērsās Valsts policijā, lūdzot uzsākt kriminālprocesu par zādzību. 2019.gada 6.jūlijā policijas amatpersonas ieradās notikuma vietā, 19.jūlijā tika uzsākts kriminālprocess.

Vienlaikus pieteicējs ar 6.jūlija iesniegumu vērsās Valsts policijā lūdzot atlīdzināt mantiskos zaudējumus saistībā ar nozagto mantu, jo zaudējumi saistīti ar policijas amatpersonu rīcību 2019.gada 9.jūnijā un 6.jūlijā, kas izpaudusies kā kriminālprocesa ierosināšanas novilcināšana un likumā noteikto darbību neveikšana.

Ar Valsts policijas 2019.gada 15.jūlija un 8.augusta vēstulēm pieteicējs informēts, ka gan 9.jūnijā, gan 6.jūlijā pieteicējs atteicās iesniegt iesniegumu par kriminālprocesa uzsākšanu, līdz ar to nebija pamata uzsākt kriminālprocesu un veikt pirmstiesas izmeklēšanas darbības. Savukārt ar Valsts policijas 2019.gada 20.septembra lēmumu atteikts atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus, jo nav konstatēta Valsts policijas amatpersonu prettiesiska rīcība.

Pieteicējs vērsās tiesā, lūdzot atlīdzināt mantiskos zaudējumus 37 *euro* apmērā.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 16.decembra lēmumu atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējs zaudējumus saista ar policijas amatpersonu rīcību (bezdarbību), novilcinot kriminālprocesa ierosināšanu, neiepazīstinot pieteicēju ar viņa tiesībām un atbildību, neveicot nopratināšanu, notikuma vietas apskati, neizņemot videoierakstus, nenodrošinot kvalificēta tulka pakalpojumus. Pieteicējs lūdzis atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas viņam nodarīti ar tādām darbībām, kam ir kriminālprocesuāls raksturs. Darbības, kas vērstas uz kriminālprocesuāla rakstura seku radīšanu, nav pakļautas izvērtēšanai administratīvā procesa kārtībā. Administratīvās tiesas kompetencē ir nodots jautājums likumā paredzētajos gadījumos lemt par atlīdzinājuma noteikšanu par zaudējumu un nemantisko kaitējumu, kas personai nodarīts kriminālprocesā.

[2.2] Tiesisks pamats kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanai ir kriminālprocesa ietvaros pieņemts nolēmums, ar kuru kompetentā iestāde vai amatpersona ir atzinusi konkrēto rīcību par prettiesisku.

[2.3] Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 337.panta otrās daļas 2.punktam sūdzību par izmeklētāja vai izmeklētāja tiešā priekšnieka rīcību vai lēmumiem nodod izlemšanai uzraugošajam prokuroram, savukārt prokurora lēmums pārsūdzams vienu līmeni augstākas prokuratūras struktūrvienības virsprokuroram.

[2.4] Secināms, ka nav pieņemts neviens nolēmums, ar kuru kāda no pieteicēja pieteikumā norādītajām amatpersonu darbībām tiktu atzīta par prettiesisku. Tādējādi attiecībā uz pieteicēju nepastāv kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un pieteicējam nav subjektīvo tiesību vērsties tiesā ar pieteikumu par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu.

[3] Par tiesneša lēmumu pieteicējs iesniedza blakus sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[3.1] Ar Valsts policijas 2019.gada 20.septembra lēmumu noraidīts pieteicēja iesniegums par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu un tajā norādīts, ka tas ir pārsūdzams Administratīvajā rajona tiesā. Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu, norādot apstrīdēšanas iemeslus, policijas darbības, kuras bija prettiesiskas. Pieteicējam ir tiesības prasīt radītā kaitējuma kompensāciju.

[3.2] Ja kriminālprocesuāla rakstura lēmumi vai rīcība nav ne administratīvie akti, ne faktiskā rīcība un to tiesiskums nevar tikt pārbaudīts administratīvajā tiesā, tad pieteicējs nevar pārsūdzēt policijas 20.septembra lēmumu un atrodas strupceļā.

[3.3] Tiesnesis nav iedziļinājies lietas būtībā, uzskatot, ka, ja nav iestādes lēmuma, ar kuru konkrēta rīcība ir atzīta par prettiesisku, tad attiecīgi pieteicējam nav tiesību iesniegt pieteikumu.

Motīvu daļa

[4] Valsts policijas amatpersonu darbības, saistībā ar kurām pieteicējs lūdz atlīdzināt radušos zaudējumus, ir saistītas ar kriminālprocesa uzsākšanu, tās ir kriminālprocesuālas darbības. Kā to pareizi norādījis pirmās instances tiesas tiesnesis, administratīvā tiesa neveic kontroli pār kriminālprocesuālām darbībām, proti, administratīvā tiesa pati nevērtē šādu darbību tiesiskumu. Administratīvās tiesas kompetencē ir nodots tikai jautājums par atlīdzinājuma noteikšanu par kaitējumu, kas personai nodarīts kriminālprocesā. Taču arī šādā gadījumā ir jābūt pieņemtam kompetentās iestādes lēmumam, ar kuru pieteicēja norādītās Valsts policijas darbības ir atzītas par prettiesiskām.

[5] Kriminālprocesuālas darbības tiesiskumu persona var pārbaudīt, iesniedzot sūdzību Kriminālprocesa likuma 24.nodaļā paredzētajā kārtībā.

Taču, nepastāvot kompetentās iestādes vai amatpersonas lēmumam, ar kuru iestādes rīcība ir atzīta par prettiesisku, nav pamata lemt par kaitējuma atlīdzinājumu. Pretējā gadījumā situācijā, kad kriminālprocesuālā rīcība nebūtu atzīta par prettiesisku, process administratīvajā tiesā par atlīdzinājuma piešķiršanu kļūtu bezmērķīgs, un šāds prasījums būtu acīmredzami noraidāms, jo administratīvās tiesas kompetencē nav kriminālprocesuālās darbības tiesiskuma pārvērtēšana.

Tikai pēc tam, kad ir pieņemts lēmums, kas ir par pamatu tiesībām uz kaitējuma atlīdzinājumu, personai ar iesniegumu par atlīdzinājumu ir jāvēršas Ģenerālprokuratūrā (Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma 17.panta pirmās daļas 1.punkts). Ģenerālprokuratūras lēmums ir pārsūdzams tiesā saskaņā ar Administratīvā procesa likumu (Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma 23.pants).

Izskatāmajā gadījumā attiecībā uz pieteicēju nav pieņemts lēmums, kas būtu pamats, lai pieteicējs vērstos ar prasījumu par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu.

[6] Attiecībā uz Valsts policijas 2019.gada 20.septembra lēmumā ietverto pārsūdzības kārtību Senāts norāda, ka Valsts policija kļūdaini uzskatījusi, ka attiecībā uz izskatāmo gadījumu nav piemērojams Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums, jo policijas amatpersonas rīcība, neveicot kriminālprocesuālās darbības notikuma vietā, norisinājās, vēl pirms tika uzsākts kriminālprocess. Lai darbību atzītu par kriminālprocesuālu darbību, nav būtiski, ka kriminālprocess vēl nav bijis uzsākts. Arī darbības, kuras ir vērstas uz kriminālprocesa uzsākšanu, ir kriminālprocesuālas darbības. Tātad arī amatpersonas bezdarbība, neveicot konkrētas kriminālprocesuālas darbības pirms kriminālprocesa uzsākšanas, ir rīcība kriminālprocesa ietvaros. Tādējādi policija nepamatoti izlēmusi prasījumu par atlīdzinājumu, piemērojot Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu. Taču iestādes kļūdaina norāde nevar būtu par pamatu pieteikuma pieņemšanai.

[7] Ievērojot minēto, Senāts atzīst pirmās instances tiesas tiesneša lēmumā ietverto motivāciju par pareizu. Lēmums atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.pantu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 16.decembra lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

J. Briede V. Kakste D. Mita